

**ΠΡΩΤΗ ΚΟΙΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ (ΣΗΜΕΙΩΝ ΕΠΑΦΗΣ),
ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΠΙΛΟΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ CΕΡΕJ**

27 Μαΐου 2026

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκπροσωπήθηκε από την Ειρήνη Λαμπροπούλου, υπάλληλο του Γραφείου Συντονισμού Δημοσίων Πολιτικών, και από την Ελένη Αντωνοπούλου, Πρόεδρο του Ποινικού Τμήματος του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης (Το Δικαστήριο αυτό μετέχει στο Δίκτυο Πιλοτικών Δικαστηρίων εκπροσωπώντας την Ελλάδα).

Συζητήθηκαν τα ακόλουθα θέματα:

1. Η συμβολή της ανάλυσης δεδομένων στο έργο των δικαστικών λειτουργιών και στη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών.

Εξετάστηκε η χρησιμότητα των στατιστικών και ποιοτικών δεδομένων στην καθημερινή πρακτική και στη βελτίωση των δικαστικών διαδικασιών, ο βαθμός στον οποίο η ανάλυση δεδομένων υποστηρίζει ουσιαστικές παρεμβάσεις ή λειτουργεί επικουρικά, καθώς και τα είδη δεδομένων που κρίνονται πιο χρήσιμα ή λιγότερο συναφή. Ακόμη, τέθηκε το ζήτημα της ισορροπίας μεταξύ της συλλογής δεδομένων και της αποφυγής διοικητικής επιβάρυνσης των δικαστικών λειτουργιών.

Αντικείμενο συζήτησης αποτέλεσε ο τρόπος, με τον οποίο τα δεδομένα και οι δείκτες που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις της CΕΡΕJ αξιοποιούνται κατά τη λήψη αποφάσεων από την πολιτική ηγεσία. Επισημάνθηκε ότι η πολιτική ηγεσία, σε συνεργασία με την ηγεσία των δικαστηρίων, λαμβάνει υπόψη τα δεδομένα και τις αναλύσεις της CΕΡΕJ, προκειμένου να διαμορφώνει κατάλληλες πολιτικές και να υποστηρίζει τη βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος. Ενδεικτικά αναφέρθηκε ότι οι καλές πρακτικές που εντοπίζονται σε ορισμένα δικαστήρια μπορούν να αξιοποιούνται και να επεκτείνονται σε άλλα δικαστήρια, ενώ παράλληλα τα ευρήματα και οι κατευθύνσεις της CΕΡΕJ αποτελούν χρήσιμο σημείο αναφοράς κατά τον σχεδιασμό μεταρρυθμίσεων ή την εξέταση νομοθετικών τροποποιήσεων.

2. Οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα δικαστικά συστήματα.

α. Συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων

Οι εκπρόσωποι των πιλοτικών δικαστηρίων άλλων κρατών μελών ανέφεραν ότι η συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων (backlog) εντοπίζεται κυρίως στα δικαστήρια πρώτου βαθμού.

Τονίστηκε η σημασία της παρακολούθησης του συνολικού χρόνου που απαιτείται μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης.

Επισημάνθηκε ότι οι εκθέσεις και οι δείκτες της CEPEJ αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την καταγραφή και την ανάλυση των παραπάνω στοιχείων, καθώς συμβάλλουν στον εντοπισμό των βασικών προκλήσεων και στην καλύτερη κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των δικαστικών διαδικασιών.

Παράλληλα, συζητήθηκε ο βαθμός, στον οποίο η αξιοποίηση των διαθέσιμων δεδομένων μπορεί να συμβάλλει στον εντοπισμό των αιτιών που οδηγούν σε καθυστερήσεις και στη διαμόρφωση κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής τους.

Τονίστηκε η ανάγκη παροχής ουσιαστικής υποστήριξης προς τους Προέδρους των δικαστηρίων, δεδομένου ότι ο ρόλος τους έχει διευρυνθεί και περιλαμβάνει, πέραν του δικαιοδοτικού τους έργου, σημαντικές αρμοδιότητες που αφορούν τη διοίκηση, την οργάνωση και τη βελτίωση της λειτουργίας των δικαστηρίων. Επισημάνθηκε ότι η αξιοποίηση εργαλείων, όπως τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα και οι δείκτες απόδοσης, μπορούν να συμβάλουν στην υποστήριξή τους κατά την άσκηση του επιτελικού αυτού ρόλου και στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των αυξημένων απαιτήσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν.

Ως σημαντικές προκλήσεις αναφέρθηκαν η ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού, η επάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού και η διαχείριση του αυξημένου φόρτου εργασίας, ζητήματα που αποτελούν κοινές προκλήσεις για τα δικαστικά συστήματα των κρατών μελών.

β. Ο ρόλος της ψηφιοποίησης στη λειτουργία των δικαστηρίων και την επίδραση των ψηφιακών υπηρεσιών στην καθημερινή εργασία όλων των εμπλεκομένων στη δικαστική διαδικασία

Συζητήθηκε η συμβολή εργαλείων, όπως τα συστήματα διαχείρισης υποθέσεων, η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων και οι ηλεκτρονικές ακροάσεις στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, στην καλύτερη οργάνωση των διαδικασιών και στην ταχύτερη διαχείριση των υποθέσεων.

Παράλληλα, εξετάστηκαν οι προκλήσεις που συνδέονται με την ψηφιακή μετάβαση, όπως η ανάγκη προσαρμογής των διαδικασιών, η εκπαίδευση των χρηστών και η αποτελεσματική ενσωμάτωση των νέων εργαλείων στην καθημερινή λειτουργία των δικαστηρίων.

Με αφορμή σχετικά ερωτήματα, επισημάνθηκε ότι οι ψηφιακές υπηρεσίες έχουν επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στη λειτουργία του δικαστικού συστήματος, επηρεάζοντας σημαντικά τόσο τις δικαστικές όσο και τις διοικητικές διαδικασίες. Η μετάβαση από τις έγχαρτες διαδικασίες σε πλήρως ψηφιακές ροές εργασίας, μέσω της χρήσης ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης υποθέσεων και ηλεκτρονικών φακέλων, έχει περιορίσει σημαντικά τον χρόνο που απαιτείται για εργασίες όπως η διαχείριση εγγράφων, η αρχειοθέτηση και η διακίνηση φακέλων, επιτρέποντας στους εμπλεκόμενους στη δικαστική διαδικασία να επικεντρώνονται περισσότερο στο ουσιαστικό έργο τους.

Σημειώθηκε ότι η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων και εγγράφων έχει απλοποιήσει σημαντικά τις διαδικασίες, μειώνοντας την ανάγκη φυσικής παρουσίας και επιταχύνοντας την έναρξη και την προετοιμασία των υποθέσεων. Παράλληλα, τα συστήματα ψηφιακής διαχείρισης και παρακολούθησης υποθέσεων επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση στην πληροφορία, τη συνεχή παρακολούθηση της πορείας των υποθέσεων και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων.

Έγινε αναφορά στη συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης, στη μείωση καθυστερήσεων και στη διαχείριση του συσσωρευμένου όγκου υποθέσεων. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη χρήση τεχνολογιών τηλεδιάσκεψης και εξ αποστάσεως ακροάσεων, οι οποίες διευκολύνουν τη διεξαγωγή διαδικασιών χωρίς γεωγραφικούς ή οργανωτικούς περιορισμούς, καθώς και στην ψηφιοποίηση των αρχείων των δικαστηρίων, η οποία επιτρέπει την άμεση πρόσβαση στα στοιχεία των υποθέσεων.

Ως προς τη χώρα μας, επισημάνθηκε ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός λειτουργεί σε συνδυασμό με πρόσφατες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις, όπως η αναμόρφωση του δικαστικού χάρτη και οι τροποποιήσεις της πολιτικής και ποινικής δικονομίας, με στόχο τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας των δικαστηρίων και την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων. Συνολικά, η συνδυασμένη επίδραση των ψηφιακών εργαλείων και των θεσμικών αλλαγών συμβάλλει στη διαχείριση μεγαλύτερου αριθμού υποθέσεων, στη μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης και στη βελτίωση της ποιότητας και της διαφάνειας της απονομής της δικαιοσύνης.

Τέλος, αναφέρθηκε η σημασία των εργαλείων στατιστικής παρακολούθησης και αναφορών, τα οποία επιτρέπουν την αξιολόγηση της πορείας των υποθέσεων και της λειτουργίας των δικαστηρίων, υποστηρίζοντας τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται σε δεδομένα και την καλύτερη οργάνωση των δικαστικών υπηρεσιών.

Στη συνέχεια, οι εκπρόσωποι των πιλοτικών δικαστηρίων παρουσίασαν τις εμπειρίες και τις προκλήσεις που έχουν αντιμετωπίσει κατά την εφαρμογή των ψηφιακών εργαλείων. Επισημάνθηκε ότι, εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις που σχετίζονται κυρίως με τεχνικά και οργανωτικά ζητήματα, καθώς και με την ανάγκη ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού. Αναφέρθηκε, επίσης, ότι η χρήση ορισμένων ψηφιακών δυνατοτήτων, όπως οι τηλεδιασκέψεις και οι εξ αποστάσεως διαδικασίες, παραμένει περιορισμένη και δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί πλήρως. Έγινε ακόμη αναφορά σε λειτουργικά ζητήματα που απαιτούν περαιτέρω βελτιώσεις, όπως η ανάγκη λήψης συγκεκριμένων μέτρων για την επιτάχυνση της επικοινωνίας μεταξύ των δικαστηρίων και άλλων δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και η αποτελεσματικότερη υποστήριξη των δικαστικών υπαλλήλων στην καθημερινή τους εργασία. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στο γεγονός ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ψηφιοποίηση δεν έχει οδηγήσει ακόμη στην πλήρη εξάλειψη της χρήσης του έντυπου υλικού, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόσθετος φόρτος εργασίας, καθώς απαιτείται η παράλληλη διαχείριση ψηφιακών και έγχαρτων διαδικασιών. Ενδεικτικά αναφέρθηκε η ανάγκη εκτύπωσης και υπογραφής δικαστικών αποφάσεων στο τελικό στάδιο, γεγονός που περιορίζει τα οφέλη της πλήρους ψηφιακής ροής εργασίας.

Από εθνικό ανταποκριτή (σημείο επαφής) άλλου κράτους μέλους αναφέρθηκε ότι οι μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με την ψηφιοποίηση συχνά αντιμετωπίζουν αρχικές δυσκολίες, καθώς οι εμπλεκόμενοι στη λειτουργία των δικαστηρίων έχουν εξοικειωθεί με προϋπάρχοντα μοντέλα λειτουργίας. Ειδικότερα μνημονεύθηκε ότι απαιτείται χρόνος προσαρμογής, προκειμένου να καταστούν σαφή τα οφέλη των νέων εργαλείων, με την επισήμανση ότι και στη δική του χώρα υπήρξαν αρχικά αντιδράσεις από τους εμπλεκόμενους φορείς, οι οποίες σταδιακά μειώθηκαν μέσω της εξοικείωσης με τα νέα συστήματα και της ενσωμάτωσής τους στην καθημερινή λειτουργία των δικαστηρίων.

γ. Ζητήματα σχετικά με τη συλλογή, την επεξεργασία και την αξιοποίηση των δεδομένων στα δικαστικά συστήματα μικρών κρατών.

Συζητήθηκαν οι ιδιαίτερες προκλήσεις που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν τα μικρότερα κράτη κατά τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, καθώς και το ζήτημα της συγκρισιμότητας των διαθέσιμων στοιχείων τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παράλληλα, εξετάστηκε η χρησιμότητα της ευρωπαϊκής συγκριτικής προσέγγισης για τα μικρά κράτη, καθώς και το κατά πόσο τα δεδομένα τους απαιτούν διαφορετική επεξεργασία και αξιολόγηση, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και το μέγεθος των δικαστικών τους συστημάτων.

Στο πλαίσιο της συζήτησης, οι εκπρόσωποι των πιλοτικών δικαστηρίων και των σημείων επαφής αναφέρθηκαν στις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν τα μικρότερα δικαστικά συστήματα αναφορικά με τη συλλογή, την ανάλυση και την αξιολόγηση των δεδομένων. Επισημάνθηκε ότι, παρά το μικρό μέγεθος ορισμένων κρατών, τα δικαστικά τους συστήματα μπορεί να παρουσιάζουν σημαντική πολυπλοκότητα, ενώ οι μεταβολές σε βασικούς αριθμητικούς δείκτες μπορούν να έχουν ιδιαίτερα έντονη επίδραση στη συνολική εικόνα της λειτουργίας τους.

Τονίστηκε ότι στα μικρότερα κράτη η στατιστική ανάλυση απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, καθώς ο περιορισμένος αριθμός υποθέσεων και δικαστικών λειτουργιών μπορεί να επηρεάζει τη σταθερότητα και την ερμηνεία των δεικτών. Για τον λόγο αυτό, υπογραμμίστηκε η ανάγκη τα δεδομένα να αξιολογούνται πάντοτε μέσα στο κατάλληλο εθνικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα των υποθέσεων, τη δομή του δικαστικού συστήματος, το μέγεθος της χώρας και τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας των δικαστηρίων.

Παράλληλα, επισημάνθηκε ότι η ευρωπαϊκή συγκρισιμότητα των δεδομένων αποτελεί χρήσιμο εργαλείο, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται κατάλληλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές πραγματικότητες των δικαστικών συστημάτων. Αναφέρθηκε ότι οι δείκτες και οι στατιστικές μετρήσεις δεν μπορούν να αξιολογούνται απομονωμένα, αλλά αποτελούν ένα από τα εργαλεία αξιολόγησης, τα οποία πρέπει να συνδυάζονται με ποιοτικά στοιχεία και την ουσιαστική κατανόηση της λειτουργίας κάθε δικαστικού συστήματος.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη σημασία της αποτύπωσης της πραγματικής επιβάρυνσης των δικαστικών λειτουργιών, καθώς ο αριθμός των υποθέσεων δεν αποτελεί από μόνος του επαρκή δείκτη για τη μέτρηση του φόρτου εργασίας. Επισημάνθηκε ότι η πολυπλοκότητα των υποθέσεων, η διαφορετική κατανομή αρμοδιοτήτων, ο αριθμός των υποθέσεων ανά δικαστή και οι ιδιαίτερες συνθήκες κάθε δικαστικού συστήματος επηρεάζουν σημαντικά την ερμηνεία των στατιστικών στοιχείων. Παράλληλα, αναφέρθηκαν δυσκολίες στη σύγκριση δεδομένων μεταξύ διαφορετικών διοικητικών ή

γεωγραφικών δομών, όπου παράγοντες, όπως η συγκέντρωση υποθέσεων σε μεγάλες πόλεις, οι μετακινήσεις πληθυσμού και οι ειδικές κοινωνικές ή οικονομικές συνθήκες, μπορεί να επηρεάζουν τα αποτελέσματα.

Τέλος, επισημάνθηκε ότι η αξιοποίηση των δεδομένων απαιτεί προσαρμογή των μεθόδων αξιολόγησης στις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας, ενώ οι συγκριτικές μετρήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούν να λειτουργήσουν ως χρήσιμο εργαλείο προβληματισμού, εντοπισμού τάσεων και βελτίωσης των δικαστικών πολιτικών, χωρίς να οδηγούν σε αυτοματοποιημένα συμπεράσματα μεταξύ διαφορετικών δικαστικών συστημάτων.

δ. Εξειδικευμένα εργαστήρια (workshops) για τα εθνικά σημεία επαφής και τους εκπροσώπους των πιλοτικών δικαστηρίων.

Για τα εθνικά σημεία επαφής με τη CEPEJ, οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στη συλλογή και τον ποιοτικό έλεγχο των δεδομένων του κύκλου αξιολόγησης 2025, στις προκλήσεις που ανακύπτουν κατά τη συμπλήρωση του σχετικού ερωτηματολογίου, καθώς και σε ζητήματα αποδοτικότητας των δικαστηρίων και των εισαγγελικών υπηρεσιών.

Στα εργαστήρια των πιλοτικών δικαστηρίων εξετάστηκαν θέματα σχετικά με τη μέτρηση του φόρτου εργασίας των δικαστηρίων, καθώς και την ποιότητα και συγκρισιμότητα των δεικτών που χρησιμοποιεί η CEPEJ για την αξιολόγηση των δικαστικών συστημάτων.

Τονίστηκε εκ νέου ότι η προθεσμία ολοκλήρωσης και οριστικοποίησης όλων των ενοτήτων του έτους αναφοράς 2025 είναι έως το τέλος Αυγούστου 2026. Παράλληλα, ανακοινώθηκε ότι το νέο ερωτηματολόγιο για τον επόμενο κύκλο αξιολόγησης θα διανεμηθεί το φθινόπωρο του 2026, ενώ το περιεχόμενό του ενδέχεται να αναπροσαρμοστεί βάσει της ανατροφοδότησης που θα ληφθεί από τα κράτη μέλη και τους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς. Ενδεικτικά, συζητήθηκε η ενσωμάτωση νέων θεματικών πεδίων, όπως ανοικτές ερωτήσεις (open questions) και ζητήματα που αφορούν την ισότητα των φύλων.

Παρουσιάστηκαν οι βασικές αλλαγές που θα περιλαμβάνει η επόμενη Έκθεση Αξιολόγησης, με έμφαση στην ταχύτερη δημοσίευση των δεδομένων, στην ενίσχυση της συγκρισιμότητας μεταξύ των κρατών μελών και στη μετάβαση σε ένα περισσότερο ψηφιακό και διαδραστικό μοντέλο παρουσίασης των αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, αναφέρθηκε ότι η έκθεση θα διατίθεται κυρίως σε ηλεκτρονική μορφή, με δυνατότητα άμεσης αναζήτησης και φιλτραρίσματος στοιχείων ανά χώρα, ενώ θα περιλαμβάνει εμπλουτισμένα εθνικά προφίλ και αναβαθμισμένες ευρωπαϊκές συγκριτικές αναλύσεις.

Στο πλαίσιο των συζητήσεων εξετάστηκαν, επίσης, προτεινόμενες μεθοδολογικές αλλαγές σε επιμέρους ενότητες του ερωτηματολογίου, ιδίως ως προς τα δεδομένα ποινικών υποθέσεων και εισαγγελικών υπηρεσιών, με στόχο τη βελτίωση της σαφήνειας, της πληρότητας και της συγκρισιμότητας των στοιχείων. Παράλληλα, τέθηκαν προς συζήτηση ζητήματα για την περαιτέρω απλοποίηση και βελτίωση των ερωτηματολογίων βάσει των παρατηρήσεων των κρατών μελών και των λοιπών εμπλεκόμενων φορέων.

Τέλος, από τα εθνικά σημεία επαφής διατυπώθηκε αίτημα βελτίωσης του πληροφοριακού συστήματος συλλογής δεδομένων, ιδίως ως προς την ενότητα των δεδομένων ροής υποθέσεων (case flow). Συγκεκριμένα, προτάθηκε να παρέχεται η δυνατότητα ελέγχου και υποβολής των δεδομένων ανά επιμέρους πίνακα και όχι αποκλειστικά σε επίπεδο ολόκληρης ενότητας, ώστε η έλλειψη στοιχείων σε έναν πίνακα να μην εμποδίζει την πρόοδο επεξεργασίας των υπολοίπων δεδομένων της ίδιας ενότητας.